

Fylkesmannen i Møre og Romsdal

Miljøvernavdelinga

**Forvaltingsplan for
Farstadbukta naturreservat,
Fræna kommune**

Rapport 2012:19

*Framsida: Farstadbukta sett frå Farstadberget i vest mot Farstad og Stemshesten
Med mindre anna er oppgitt er alle bilete tatt av Fylkesmannen i Møre og Romsdal,
Miljøvernavingdelinga.*

Fylkesmannen i Møre og Romsdal
Fylkeshuset
6404 MOLDE
www.fylkesmannen.no

Rapport nr:
2012:19

Dato:
21.12.2012

Tittel:

FORVALTINGSPLAN FOR FARSTADBUKTA NATURRESERVAT

Forfatter:

Ola Betten, Fylkesmannen i Møre og Romsdal

Godkjenningsvedtak:

I medhald i forskrift av 08.11.2002 om fredning av Farstadbukta naturreservat, Fræna kommune, § 8, har Fylkesmannen i Møre og Romsdal godkjent forvaltingsplanen.

Referat:

Farstadbukta naturreservat vart verna i 2002 som ein del av verneplan havstrand og elveos for Møre og Romsdal. I naturreservatet ligg ein lite påverka elveos og grunne sjøområde med verdfulle havstrender. Her er sandstrand, rullesteinstrand og kalkrike strandberg.

Verneføremålet er å ta vare ein spesiallokalitet for sørlege sanddyner med høg vitskapeleg verdi. Lokaliteten er verdas nordlegaste sanddynelokalitet av sørleg type.

Det er Fylkesmannen i Møre og Romsdal som er forvaltingsstyresmakt for Farstadbukta naturreservat.

Trugsmåla mot verneføremålet er slitasje pga. ferdsel i sanddynene og gjengroing som følgje av endra beitebruk. Det har også skjedd tekniske inngrep i randsona som endrar dynamikken i reservatet. Eit viktig virkemiddel er å få til slått eller beite i reservatet. Det er òg vesentleg å kanalisere ferdsel utanom di mest sårbare områda.

For å gjennomføre tiltaka i forvaltingsplanen legg vi opp til eit samarbeid mellom grunneigarar, interessegrupper, Fræna kommune og Statens naturoppsyn.

Forvaltingsplanen med tilhøyrande bevaringsmål bør reviderast minst kvart 10. år.

Emneord:

Naturvern, bevaringsmål, sanddyner, havstrand, biologisk mangfald.

ISBN (Nettutgåve): 978-82-7430-269-3
ISSN: 1891-876X

Fagansvarlig:

For administrasjonen:

Ulf Lucasen (seksjonssjef)

Lindis Nerbø (miljøverndirektør)

FORORD

Farstadbukta naturreservat i Fræna kommune blei oppretta ved kongeleg resolusjon av 8. november 2002 som ein del av verneplan for havstrand - elveos i Møre og Romsdal. Forvaltingsplan for området er utarbeida som eit ledd i arbeidet med å lage forvaltingsplanar for dei mindre verneområda i fylket. Målet med forvaltingsplanen er å utdjupe verneforskrifta og klargjere brukarinteresser og behov for skjøtsel. Planforslaget har vore ute på høyring.

Det er ei viktig oppgåve for fylkesmannen å sikre verneverdiane i Farstadbukta naturreservat. Denne planen bør sjåast som eit ledd i arbeidet med å ta vare på dei biologiske verdiane i området, og då spesielt sanddynene med strandreddik og marianøkleblom. Endringane i naturtilstanden i Farstadbukta naturreservat gjennom slitasje og gjengroing dei seinaste åra gjer at fylkesmannen ser behovet for å gjennomføre tiltak for å sikre verneverdiane. Dette er den første forvaltingsplanen som er laga for Farstadbukta naturreservat, og vi opnar for revidering av planen etter å ha fått erfaring med den i praksis i nokre år. Det er særleg aktuelt for bevaringsmåla i planen.

Planen er utarbeidd av Ola Betten for midlar som Direktoratet for naturforvaltning har stilt til rådvelde.

Innhold

FORORD.....	4
1 INNLEIING	7
2 SKILDRING OG STATUS	9
2.1 Områdeskildring	9
2.2 Brukshistorie.....	10
2.3 Egedomsforhold	10
2.4 Naturfaglege verdier	11
2.5 Bevaringsmål	13
3 BRUKARINTERESSER	16
3.1 Verneforskrifta og brukarinteresser.....	16
3.2 Primærnæring – jordbruk.....	16
3.3 Jakt, fiske og friluftsliv	16
3.4 Undervisning og forskning	19
3.5 Forureining	19
3.6 Bygningar og tekniske inngrep.....	19
4 FORVALTINGSOPPGÅVER OG TILTAK.....	21
4.1 Skjøtsel og forvaltningstiltak.....	21
4.2 Overvaking og kartlegging av naturkvalitetar	23
4.3 Informasjon og tilrettelegging	23
4.4 Oppsyn.....	24
5 SAKSBEHANDLING	25
5.1 Forvaltingsstyresmakt.....	25
5.2 Lovverk, føringar og forvaltning	25
5.2.1 Verneforskrifta	25
5.2.2 Prinsippa i naturmangfaldlova	26
5.2.3 Forholdet til andre lovverk.....	27
5.2.4 Tolking av unntaksreglane i verneforskrifta	27
5.2.5 Spesifiserte dispensasjonsbestemmingar i verneforskrifta.....	28
5.2.6 Generelle dispensasjonsbestemmingar.....	29
5.2.7 Generelle retningslinjer for saksbehandling.....	30
6 FORVALTNINGSPLANEN SI GYLDIGHEIT	31

7	REFERANSAR.....	32
	Publikasjonar	32
	Nettstader.....	32
	Vedlegg 1 – Verneforskrift Farstadbukta naturreservat	33
	Vedlegg 2 - Naturmangfaldlova	36
	Vedlegg 3 - Tiltak i Farstadbukta naturreservat	38
	Vedlegg 4 – Saksbehandling	39

1 INNLEIING

Farstadbukta naturreservat vart oppretta ved kongeleg resolusjon av 8. november 2002. Føremålet med fredinga er: *“å ta vare på ein spesiallokalitet for sørlege sanddyner med høg vitenskapelig verdi”*. Lokaliteten er den nordlegaste i verda av denne sanddynetypen. Fylkesmannen i Møre og Romsdal er forvaltingsstyresmakt for naturreservatet.

Farstadbukta naturreservat ligg på Farstad i Fræna kommune, der Farstadelva munnar ut i sjøen nord-nordvest for Farstad sentrum. Verneområdet er totalt ca. 189 dekar, og av dette er ca. 148 dekar sjø. Landarealet består av elveosen, den grunne bukta og strandsona med sandstrender, rullesteinstrender og kalkrike strandberg. Det er dyrka mark langs reservatgrensa i sør og aust.

Farstadbukta er verna som ein del av verneplan for havstrand og elveos i Møre og Romsdal og er ein unik lokalitet med store verdiar innan geologi, botanikk og zoologi. Lokaliteten har spesielle sanddyner med ein unik vegetasjon. Farstadbukta er også ein rastelokalitet for fuglar på trekk, og her rastar og overvintrar lommar, dykkarar og ulike andefugl.

Forvaltingsplanen for Farstadbukta naturreservat skal vere eit praktisk hjelpemiddel for å oppretthalde og fremje verneformålet i samsvar med verneforskrifta. Den skal sikre ei einsarta forvaltning av verneområdet ved å gje konkrete retningslinjer for mellom anna bruk, informasjon, skjøtsel og saksbehandling. Planen skal gje ei samla skildring og dokumentasjon av natur- og bruksinteresser innafor området og om det er spesielle forhold som trugar eller kan truuge verneverdiane. Planen er ikkje juridisk bindande, men gjev retningslinjer for forvaltninga av området, og skal syne ansvarsforhold og forvaltingsstyresmakter. I naturreservatet er både planter og vilt freda, og det skal ikkje settast i verk tiltak som kan endre naturmiljøet. Det er fri allmenn ferdsel i reservatet. Det finst ikkje reguleringsplan for området.

Forvaltingsplanen for Farstadbukta er delt i to hovuddelar; den første delen (kap 1-3) gir ei skildring av naturforholda, brukarinteresser og forvaltingsmål, den andre delen (kap 4-6) omhandlar forvaltingsmessige oppgåver og tiltak. Her blir det gitt ei skildring av føreslåtte tiltak og kven som er ansvarleg for dei ulike tiltaka.

Kvifor vern?

Naturvern byggjer på oppleving av, og kunnskap og medvit om kvalitetar og eigenskapar i naturen. Norsk politikk og lovgjeving baserer seg på at naturen har ein verdi i seg sjølv, ein eigenverdi, som gjer at all natur og alle artar har ein rett til å eksistere. Mennesket inngår som ein del av naturen med eit særleg ansvar i kraft av sin sterke påverknad på mange økologiske prosessar. Naturen har også ein opplevingsverdi, ein verdi for folk si helse og trivsel, og gjennom friluftsliv ein verdi for å skape forståing for vern av natur.

Farstadbukta naturreservat er eit lite område i areal, men representerer viktige levestad for plantene strandreddik og marianøkleblom, og er også ein viktig kvilestad for fleire sårbare og trua fugleartar. Området er eit viktig friluftsområde og har stor opplevingsverdi for publikum.

Fig 1. Kart over Farstadbukta naturreservat

For å sikre område som er særlege viktige må desse vernast mot faktorar som kan øydelegge dei. Mangfaldet av artar og naturtypar vert i stor grad påverka negativt av menneskelege aktivitetar som utbygging, omdisponering av areal, forureining m.m. Å ta vare på naturverdiar gjennom plan- og bygningslova vil ikkje alltid kunne stå sterkt nok mot mange slike påverkningsfaktorar. Å verne område som Farstadbukta etter naturmangfaldlova gir eit sterkare juridisk vern, og vil i best mogleg grad sikre arealet. Farstadbukta naturreservat er eitt av fire område i Møre og Romsdal som er verna i kategorien *sandstrand/dyne* innanfor verneplan for havstrand- og elveoslokalitetar.

2 SKILDING OG STATUS

Verneforma

Hovudformålet med vern som naturreservat er bevaring av særlig urørt natur eller spesielle naturtypar. Naturreservat er den strengaste forma for områdevern etter naturmangfaldlova når det gjeld inngrep og aktivitet.

2.1 Områdeskildring

Farstadbukta naturreservat i Fræna kommune går frå elveosen og nedre del av Farstadelva med deltaet i sør, og omfattar strandsona ved Farstadberga i vest og Farstadsanden i aust. Største arealet omfattar den grunne sjøbukta som vert kalla Farstadbukta. Reservatet dekkjer eit areal på ca. 189 daa, derav er ca. 148 daa vassareal.

Den mest intakte sandstranda i området er Farstadsanden, som ligg på sør- og austsida av reservatet. I nordaust er det rullesteinstrand, og i nordvest kalkhaldige strandberg. Reservatet grensar mot dyrka mark i sør og aust, og eit areal på 11 daa er dyrka.

Berggrunnen er diorittisk til granittisk gneis, med migmatitt. Stadvis er det kalkhaldig berggrunn som gjev spesiell vegetasjon. Bakgrunn for vernet er elveosen og den grunne bukta med sandstrander og sanddyner med tilhøyrande vegetasjon.

Området har oseanisk klima med milde vintrar og relativt låge sommartemperaturar, gjennomsnitt pr år er ca 8°C og ligg i den sterkt oseaniske seksjonen, humid underseksjon, i den sørboreale vegetasjonssona. Gjennomsnittleg nedbørsmengd per år er ca 1200 mm, og det er ca 220 nedbørsdøgn.

Fig 2. Sandstranda med typisk vegetasjon som tangmelde i framgrunnen og strandrug på sanddynene bakom.

2.2 Brukshistorie

Farstad er ei rik jordbruksbygd, og det meste av randsona til naturreservatet er dyrka. Her vert dyrka gras til mjølk- og kjøttproduksjon, og det er lagt om til korndyrking på nokre av areala. Gardane her er mellom dei med størst dyrka areal i Fræna kommune.

2.3 Eigedomsforhold

Farstadbukta naturreservat gjeld i følgje verneforskrifta følgjande gnr/bnr: 84/3,4 og 7, 87/1,2,3,4,8,9,11,12,13,15,16,18,19,20,21,25,26,27,33,45,46,51,53,79,93 og 140, samt 88/1.

Det kan vere feil i denne oversikta, og det kan også ha skjedd endringar etter vernevedtaket i 2002. Ein eigedom som er falle ut er gnr 88 bnr 3. Forskrifta må oppdaterast.

2.4 Naturfaglege verdjar

Natur- og vegetasjonstypar

Den naturfaglege omtalen er basert på Jordal, 2005. Farstadsanden har sørlege sanddyner med strandreddik (underarten nordsjøreddik). Lokaliteten har mellom anna det sjeldne plantesamfunnet strandreddik-forstrand (V4a), elles fordyne med strandarve (V6c), tangmeldevoll (V1c), fordyne med strandrug (V6b), og etablerte sanddyner (W2).

Direktoratet for naturforvaltning (DN) har i forbindelse med kartlegging av naturtypar i Noreg spesielt omtala nokre naturtypar som er å sjå som viktige i samanheng med biologisk mangfald, desse er samla i DN's handbok 13 om naturtypekartlegging og Handbok 19 om marin kartlegging. Her er det også omtala korleis ein kjenner igjen naturtypar, kva som er typisk for dei ulike naturtypepane og kvifor dei er viktige i norsk natur.

Fræna kommune kartla naturtypepane i kommunen i 2004 (Jordal 2005). Avgrensa lokalitetar blei sorterte og verdsette etter naturtype på ein skala frå A – C (A = svært viktig, B = viktig, C = lokalt viktig), der Farstadbukta blei klassifisert som Havstrand/kyst med verdi A. Historisk er Farstadbukta ein klassisk lokalitet for botanikkinteresserte, og mykje av den systematiske botaniske informasjonen er samla tilbake i 1897 (Dahl). Nyare analyser er gjort i 1974, 1984 og 2004.

Planteartar

Lokaliteten er middels artsrik med planter (66 artar, Holten m. fl. 1986b). Her vart påvist verdas nordlegaste førekomst av strandkveke (Dahl 1897, Gjærevoll 1954, Kristiansen 1974). Arten er sist sett av Leif Malme 06.08.1978. Bleiksøte vart funnen her i (Gjærevoll 1954), sist sett 24.07.1979 (Leif Malme). Arten er truleg forsvunnen som følge av dyrking, han vaks her ved sørgrensa si i Skandinavia. Einaste kjente intakte førekomst av bleiksøte i Møre og Romsdal er no ved Hopen på Smøla (1999). Sandsiv funne av Nordhagen i 1948 er heller ikkje funnen i nyare tid.

Andre artar er strandreddik, engstorr, stortviblad, østersurt, marianøkleblom med ca. 300 planter sett i 2004 (Jordal 2005), tiggarsoleie og blåstorr. Marianøkleblom finst i Møre og Romsdal berre her og på Skotten. Her er truleg funne sandslirekne i august 1964 (herb. O). Andre noterte planter i 2003 er dunhavre, gulmaure, strandrug, gjeldkarve, strandarve, engsmelle, smalkjempe, hestehavre, småengkall, tangmelde, skvallerkål, strandreddik, gåsemure, kveke, åkerminneblom, markrapp, spansk kjærvel.

Det er funne fleire raudlista soppantar i sanddynene: Sandraudskivesopp *Entoloma phaeocyathus* (Raudlistestatus EN, med einaste funn i fylket, funnen 1980 og attfunnen 24.09.2004), dynetunge *Geoglossum cookeianum* (NT) og spissvokssopp *Hygrocybe acutoconica* (Jordal 1993). Dessutan vart det i 2004 funne ein interessant skjermesopp (*Pluteus*

aff. phlebophorus). Bleikløte, sandsiv, strandkveke og sandslirekne synest å vere utgått. (Jordal 2005).

Fig 3: Strandreddik veks på sandstrendene

Fig 4: Marianøkleblom har ein av to førekomstar i fylket i Farstadbukta

Dyreartar

Laks og sjøaure vandrar opp i Farstadelva. I den fiskerike bukta er oter og steinkobbe vanlege.

Farstadbukta med elveosen er ein viktig rasteplass for mange artar med vassfugl. Området er eit overvintringsområde for artar som t.d. storlom, smålom, islom, horndykkar og gråstrupedykkar. Her er dykkender som svartand, sjøorre, havelle og ærfugl, siland, samt storskarv og toppskarv. I elveosen rastar måser og gjæser, og her beiter ulike graser og songsvanar om vinteren. Her rastar også vadefugl som m.a. vipe, tjeld storspove, lappspove, rødstilk, gluttsnipe, myrsnipe, sandlo, fjøreplytt og sandløpar. I artsobservasjonar.no er lokaliteten oppgjeve med 123 artar, men dette gjeld også artar som har flyge over bukta.

Truslar

Det er viktig at sandbindande planter som strandrug får utvikle seg langs stranda for å sikre sanddynene. Bevaring av dei to planteartane strandreddik og marianøkleblom er viktig. Truslane mot sanddynene er særleg slitasje frå turgåarar.

Det er også viktig at evt. sanduttak skjer på den delen av stranda der det ikkje er verdfull strandvegetasjon, og difor bør dette skje i flomålet det ny sand kan byggje seg opp att. Utfylling av massar vil også vere skadeleg for strandvegetasjonen.

I bakre del av sanddynene er det sterk vekst av grasartar som kveke og nitrogenkrevjande urtar. Dette skuldast næringstilførsel frå dyrka mark og manglande slått/beiting.

2.5 Bevaringsmål

Verneforskrifta skal konkretiserast først og fremst gjennom forvaltingsmål og bevaringsmål for reservatet. Verneføremålet viser i hovudsak kva naturkvalitetar ein ønskjer å bevare i verneområdet, her i § 2: *”Formålet med fredinga er å ta vare på ein spesiallokalitet for sørlege sanddyner med høg vitskapeleg verdi. Lokaliteten er verdas nordlegaste sanddynelokalitet av sørleg type.”*

I denne planen er det definert fem bevaringsmål, sjå tabell 1. Det er viktig med kunnskap om området for å kunne forvalte det på ein langsiktig og god måte. Det krevst meir overvaking for å fastsetje om bevaringsmåla vert nådd. Det er òg avgrensa kva erfaring som finst med bruk av bevaringsmål i norsk forvaltning, og det må derfor vere rom for å revidere bevaringsmåla når vi har meir kunnskap og erfaring om effekten av vern og skjøtsel i området. Forvaltingsplanen bør reviderast kvart tiande år, sjå kap 6.

Naturkvalitet

Forklarast som naturtype, arter, geologi og landskap som skal bevarast i eit verneområde. Føremålet med vernet ligg i dette omgrepet, og kan vere ein eller fleire naturkvalitetar.

Forvaltingsmål

Dette er eit samleomgrep for alle målsettingar knytt til naturverdiar/kvalitetar i eit verneområde. Her vert også mål knytt opp mot rekreasjon, jakt, og landbruket sine interesser.

Bevaringsmål

Desse skal konkretisere dei meir overordna forvaltingsmåla. Bevaringsmål er den tilstanden ein ønskjer at naturkvaliteten skal ha. Bevaringsmåla skal helst vere målbare, og kan eksempelvis presiserast gjennom mål for areal eller førekomst av bestemte arter.

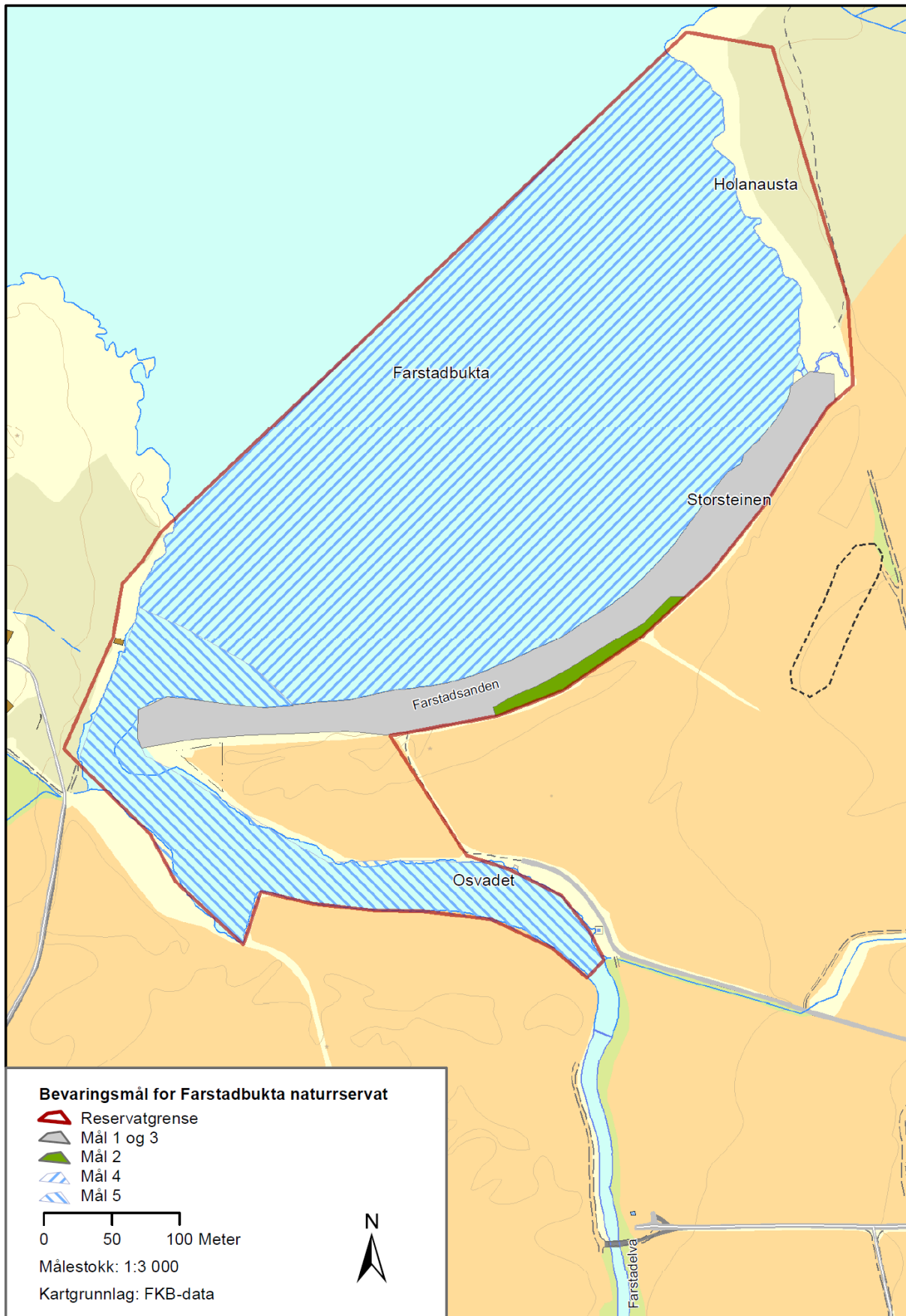

Fig.5. Bevaringsmål for Farstadbukta naturreservat

Tabell 1: Oversikt over bevaringsmål og tiltak for Farstadbukta naturreservat

Mål	Naturtype	Tilstandsvariabel	Bevaringsmål	Overvaking	Tilstand	Tiltak
FB1	Sandstrand (G04)	Sanddyner av sørleg type	Sikre sørlege sanddyner med naturleg utforming	Fagbotanikarar	Middels	Kanalisere ferdsel bort frå dynene Unngå forsøpling Unngå massetak i dynene
FB2	Sandstrand (G04)	Førekost av marianøkleblom	Sikre førekost av marianøkleblom som på vernetidspunktet med 300 planter	SNO	Middels	Unngå tråkk og ferdsel Unngå direktegjødsling Slå vegetasjon og fjerne biomassen
FB3	Sandstrand (G04)	Førekost av strandreddik	Årleg blomstring av strandreddik på eit areal/tal	SNO	God	Unngå forsøpling Unngå massetak i sårbare område
FB4	Grunn bukt, taeskog	Næringssøkande lommar, dykkarar og andefugl	Tal overvintrande fugl	Kontroll av SNO og ornitologar	God	Unngå forstyrning Informasjon til kitarar
FB5	Elveos	Andefugl, vadarar	Tal rastande andefugl, vadarar	Kontroll av SNO og ornitologar	God/ middels	Unngå fysiske inngrep og forstyrrelse.

3 BRUKARINTERESSER

3.1 Verneforskrifta og brukarinteresser

Verneforskrifta dannar grunnlag og rammer for kva aktivitetar som er tillatt i Farstadbukta naturreservat. I dette kapittelet vil verneforskrifta bli knytt mot ulike brukarinteresser. Heile verneforskrifta ligg som vedlegg 1. Det er særleg nokre kapittel i verneforskrifta som har betydning for forvaltninga. I § 3 *Vernereglar* går det fram kva for reglar som gjeld for reservatet, her er det opplista kva aktivitetar som ikkje er tillatt innafør reservatet. I § 4, *Generelle unntak*, omtalar ein dei aktivitetane som er unntatt frå reglane i § 3, medan det i § 5, *Eventuelle unntak etter søknad*, går fram kva aktivitetar fylkesmannen kan gje løyve til etter søknad. Aktivitetar som er forbode gjennom forskrifta i § 3, og som ikkje er nemnt i § 4 eller § 5, er i utgangspunktet forbode. Naturmangfaldlova § 48 gjeld no i staden for den generelle dispensasjonsregelen i § 7 i verneforskrifta. Tolkning av forskrifta er nærare omtala i kapittel 5.2.

3.2 Primærnæring – jordbruk

Bønder har dyrka jorda rundt Farstadbukta i fleire hundre år. Dyrkamarka grensar til naturreservatet i mest heile den sørlege delen. På Farstadsanden gnr/bnr 87/93 ligg eit fulldyrka areal på ca. 11 dekar inne i reservatet. Her vert det dyrka gras. På sørsida av elveosen er det fylt ut massar på elvegrunna. Det vert dyrka gras og korn i randsona til reservatet i sør og aust.

Området ved Farstadberget i nord-vest vert beita med hest. Dette er ein form for skjøtsel som det er ønskjeleg å halde fram med. I aust er det ikkje beiting i reservatet, sjølv om dette hadde vore ønskjeleg. Det er ei viss avrenning/sig av næringssalt frå dyrkamarka og ut i den bakre sanddynevegetasjonen. Dette gjer at gras- og urteartar som krev høgt næringsinnhald breier seg til ugunst for andre artar, og det er ønskjeleg å redusere næringstilførselen og ta ut næring gjennom slått. Slik slått må skje etter at viktige artar som marianøkleblom har sett frø, dvs. i siste del av juli, og biomassen må fjernast. Strandvegetasjonen kan også beitast med dyr som ikkje gjev tråkkskader.

Forvaltingsmål for primærnæringane

- Jordbruk kan drivast på vanleg måte på dyrkamarka på gnr/bnr 87/93
- Området kan beitast for å unngå gjengroing av strandberg og bakre sanddynelandskap.
- Bakre sanddyner kan slåast og graset fjernast som ein del av skjøtselen.

3.3 Jakt, fiske og friluftsliv

Jakt på hjort, elg, rådyr og kanadagås, samt fangst av villmink er lovleg i reservatet. Vi ser på reservatarealet som lite eigna for hjorteviltjakt. All jakt skal skje i samsvar med viltlova og andre gjeldande lover. Fangst av villmink bør skje med slagfelle.

Fiske samt uttak av fjøremark og agnskjel er lovleg etter det til ei kvar tid gjeldande regelverk. Dette inkluderer også fiske etter hummar, krabbe og skjell, sjå kap 5.2. Det går laks og sjøaure i Farstadelva, difor er det naudsynt å verne elveosen mot inngrep som kan redusere produksjonsevna. Elles er alt dyreliv, medrekna reirplassar og hiområde, freda mot skade og øydelegging, og nye dyreartar skal ikkje innførast.

Farstadbukta naturreservat blir bruka mykje som tur- og rekreasjonsområde. Området ligg ved ein nasjonal turistveg. Kyststien ut til Farstad lykt på Nordneset går gjennom reservatet. Det er bygd opp parkeringsplass, toalett, søppelstativ og infotavle i sørenden. Utfordringane er å hindre slitasje av ferdsla i sanddynelandskapet, og å unngå at hundar vert sleppte lause og forstyrar vilt.

Det er gode forhold for kiting og surfing i Farstadbukta. Det må etablerast ein god kommunikasjon mellom vassportmiljøet og forvaltingsstyresmakta for å unngå uheldige effektar av aktivitetane. Det er særleg beitande fugl som kan bli forstyrra.

Friluftsliv er ikkje i konflikt med verneformålet dersom ferdsel blir kanalisert utanfor vegetasjonsbeltet ved stranda. Verneforskriftene går føre friluftsløva og allemannsretten ved eventuelle motsetningar i lovverket. Fordi det er eit område som er verna på grunn av naturen, vil naturen derfor prioriterast før friluftsliv ved ein eventuell konflikt. Friluftsliv er omtala i forskrifta § 3 punkt 5 og 6, og gjer klar rettleiing for kva aktivitetar som er ulovleg:

5. *"Bruk av naturreservatet til teltleirar, idrettsarrangement, jaktprøver eller andre større arrangement er forbode"*. Det kan søkjast om løyve til slike aktivitetar etter verneforskrifta § 5.10.

6. *"Bruk av sykkel og hest utanom eksisterande vegar er forbode"*.

Elles er det nemnt i forskrifta at det er unntak frå vegetasjonsfredinga når det gjeld sanking av matsopp og bær (nemnt i § 4 punkt 3). Det er likevel viktig å hugse at vegetasjonen generelt er freda, også daude planter, og plukking av til dømes blomster og mose er ikkje lovleg. Etablering av nye stiar er tilretteleggingstiltak som krev dispensasjon frå forskrifta, og slike tiltak må eventuelt vurderast opp mot verneføremålet. Sjå også *Forståing av unntak frå forskrifta* kap 5.2.

Forvaltingsmål for jakt, fiske og friluftsliv

- Unngå at ferdsel gjev slitasje på sanddyneområda og områda med strandreddik og marianøkleblom
- Vassport skal ikkje forstyrre beitande og rastande fugl

Fig. 6. Det er lagt til rette med parkering og toalettbygg for friluftsområdet.

Fig. 7. Farstadstranda er eit populært turområde, men dette gjev slitasje på sanddynene

3.4 Undervisning og forskning

Farstadbukta naturreservat er ikkje spesielt tilrettelagt for undervisning og forskning. Men området er lett tilgjengeleg grunna nærleik til vegen, og har gode parkeringsforhold. Det er eit stort potensiale for slik aktivitet. Det ligg til rette for å ha undervisning i området i store delar av året, særleg for mindre grupper av elevar. Det knyter seg stor informasjonsverdi til vegetasjon og fugleliv i området. Kartlegging av naturtypar, flora og fauna er naudsynt. Fagstoff om Farstadbukta naturreservat finst på internett på stader som www.dirnat.no, www.artsdatabanken.no og www.miljostatus.no.

Forvaltingsmål for undervisning og forskning

- Det kan leggjast til rette for undervisning, formidling og forskning innafor verneområdet så sant dette ikkje går ut over verneformåla for reservatet
- Kartlegge utvikling i flora og fauna, særleg i sanddynevegetasjonen og fuglelivet

3.5 Forureining

Farstadbukta vert tilført forureining i form av landbruksavrenning og kloakkutslepp både direkte og via Farstadelva som munnar ut i bukta. Det føreligg ikkje målingar av vasskvaliteten i naturreservatet. Det er Fræna kommune sitt ansvar at landbruksforureining og utslepp av avløpsvatn tilfredsstiller krava i gjødselvereforskrifta og forureiningsforskrifta.

Dei ytre delane av naturreservatet er utsett for søppel som driv i land frå havet.

Forvaltingsmål for forureining

- Naturreservatet skal ikkje utsetjast for skadeleg forureining eller redusert vasskvalitet
- Strandsøppel skal ikkje samle seg opp i reservatet

3.6 Bygningar og tekniske inngrep

Det er bygd parkeringsplass med toalett inntil reservatet i sør. Her er elvebreidda plastra med stein, slik at den naturlege dynamikken til vassdraget ikkje fungerer. I sørvest er det bygd ein mindre ridebane heilt inntil og delvis inni reservatet.

Det er lagt ei utsleppsleidning for kommunal kloakk frå Farstad som kryssar reservatet. Utsleppet går ut i sjøen i Farstadbukta.

Det er gjeve dispensasjonar for uttak av mindre, talfesta mengder sand frå sjøen til eige bruk på gnr 88 bnr 1, 11, 15, 25, 26, 45 og 93 på 150 m³ årleg samla for alle 7 bruca. I samband med dette er det gjeve løyve til bruk av motorkøyretøy etter ein definert trasé langs nordsida av elva ut på spissen av vestre tungen på Farstadsanden og ut på sandstranda. Denne praksisen kan påreknast å ville bli vidareført.

Forvaltingsmål for bygningar og tekniske inngrep

- Eksisterande utsleppsleidning skal kunne vedlikehaldast
- Det kan tillatast eit forsiktig uttak av sand frå fjøra til eige bruk på eigedommane. Uttak for sal vert ikkje tillatt.

Fig. 8. Mot Farstadberget

4 FORVALTINGSOPPGÅVER OG TILTAK

4.1 Skjøtsel og forvaltningstiltak

Med *skjøtsel* meiner ein aktive tiltak på økologisk grunnlag som forvaltingsstyresmakta eller dei som er tildelt slik styresmakt set i gang for å ta vare på naturkvalitetane i området i samsvar med verneformålet. Forvaltingsstyresmakta kan ikkje pålegge grunneigarar å utføre skjøtelsoppgåver, men nært samarbeid mellom forvaltingsstyresmakta og grunneigarane er viktig for å oppnå gode og heilskaplege resultat i verneområdet. All skjøtsel skal skje i samarbeid med fylkesmannen og SNO, og grunneigarar og andre interesserte kan ikkje drive tiltak etter skjøtelsparagrafen utan skriftlig løyve frå forvaltingsstyresmakta. Gjennomføring av tiltak med omfattande aktivitet skal skje i perioden 1. juli til 31. mars. Dette er for å unngå å forstyrre hekkande fugl.

Til planen er det utarbeidd ei liste over tiltaka, sjå vedlegg 3. Beløpa skissert i tiltakslista er grove overslag over kostnadene knytt til kvart tiltak. Kostnadane kjem gjerne ikkje fram før etter ein innkjøpsprosess, og omfanget må tilpassast rammene i statsbudsjettet.

Generell gjengroing

Bak sanddynene på Farstadsanden er det aukande gjengroing. Her er det tilførsel av gjødsel frå dyrkamarka bakom. Gras- og urtevekstene bør fjernast, anten ved beiting, eller ved at området vert slått seint i sesongen og biomassen vert fjerna.

Fig 9. Det er kraftig gjengroing i bakkant av stranda.

Framande planteartar

Det er viktig å halde reservatet fritt for framande artar som sitkagran og rynkerose. Dei representerer ein fare for den lokale floraen ved å spreie seg og fortrenge annan vegetasjon.

Søppel langs stranda

Søppel langs stranda må følgjast med, og ryddast når det er naudsynt. Verneområdet er vendt mot nord og vest og samlar av den grunn ein god del søppel frå sjøen.

Fig. 10. Det er behov for årleg rydding av strandsøppel. Toalettbygget til friluftsområdet.

Skjøtselstiltak

- Fjerne grasvekstar ved slått og beiting
- Rydde søppel frå strandsona
- Hindre oppslag av framande bartre og naturlege lauvtre ved hogst, rydding og beiting

Komplett tiltaksliste med tidsperspektiv, kostnad og ansvarleg instans er lista opp i vedlegg 3.

4.2 Overvaking og kartlegging av naturkvalitetar

Effektiv overvaking av naturområde krev kunnskap om verneverdiane og deira tilstand. Jamleg overvaking av naturkvalitetane er naudsynt for å kunne vurdere tilstand og behov for tiltak. Farstadbukta naturreservat har tidlegare ikkje vore overvaka systematisk, og kunnskapen som finst om reservatet er usystematisk og noko er forelda. Det er ikkje gjort systematisk oppfølging av flora og fauna i området sidan vernet vart vedtatt, difor manglar nøyaktige data på utviklinga i området dei siste 20 år. I denne forvaltingsplanen er det definert bevaringsmål for dei ulike naturtypene i reservatet, og oppfølging av desse er sentrale i oppfølginga av reservatet i framtida.

Fylkesmannen har hovudansvaret for overvakinga av naturkvalitetane i det verna området. Statens naturoppsyn (SNO) vil i dei fleste tilfella stå for den praktiske gjennomføringa. Dette blir avklart årleg. SNO rapporterar til fylkesmannen når det er behov for det, og minst ein gong kvart år. Utvikling og tilstanden til bevaringsmåla skal evaluerast av fylkesmannen og tiltak setjast inn om naudsynt.

Overvakingstiltak

- Overvaking av området skal gi auka kunnskap om utviklinga av naturkvalitetane i Farstadbukta naturreservat

4.3 Informasjon og tilrettelegging

Det er sett opp ei informasjonstavle for Farstadsanden friluftsområde der det også er informasjon om naturreservatet. Det er ikkje nok informasjon om vernekvalitetane, så difor bør det supplerast med meir naturinformasjon. Det er sett opp skilt om bandtvang. All informasjon skal utarbeidast av eller i samarbeid med fylkesmannen.

Fig. 11. Informasjonstavle om friluftsområdet inkl. info om naturreservatet

4.4 Oppsyn

Med eit vernevedtak oppstår det behov for å føre kontroll med at verneforskriftene og eventuelle dispensasjonsvedtak vert etterlevd. Statens Naturoppsyn (SNO) har ansvaret for oppsyn i verneområda i Noreg. Hovudoppgåva til SNO er å sørge for at vernereglane for området vert følgde. I tillegg har SNO ein tett og god dialog med fylkesmannen, og vil bli orientert dersom det er gitt dispensasjonar frå verneforskrifta til ulike tiltak inne i reservatet.

SNO har oppsynsmynde i medhald av lov av 21. juni 1996 om statleg naturoppsyn, og avgrensa politimynde etter miljølovene (friluftsløva, naturmangfaldlova, motorferdslelova, kulturminneløva, viltlova, lakse- og innlandsfiskeløva og delar av forureiningslova). I tillegg til kontrolloppgåvene etter desse lovene, skal oppsynet drive rettleiing og informasjon, skjøtsel, tilrettelegging, registrering og dokumentasjon. Mange av desse tiltaka i blir gjort i samråd med fylkesmannen, og enkelte av tiltaka er nærare presentert i denne forvaltingsplanen.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal er som forvaltingsstyresmakt bestillar av oppsynsoppgåve hos SNO.

5 SAKSBEHANDLING

5.1 Forvaltingsstyresmakt

Ansvar for forvaltninga av Farstadbukta naturreservat involverer følgjande styresmakter:

- 1) **Miljøverndepartementet (MD)** er øvste styresmakt for miljøforvaltninga i Noreg. Departementet har ansvaret for at den miljøpolitikken Stortinget har vedtatt blir gjennomført. MD er overordna styresmakt for forvaltninga av område verna etter naturmangfaldlova.
- 2) **Direktoratet for naturforvaltning (DN)** er øvste fagstyresmakt for naturvernområde i Noreg og har hovudansvar for forvaltning av område verna etter naturmangfaldlova. DN avgjør kven som skal vere forvaltningsstyresmakt for det enkelte verneområdet. DN er klageinstans for vedtak som forvaltningsstyresmakta i det enkelte verneområdet har gjort. DN skal også rettleie forvaltningsstyresmakta i praktiseringa av verneforskriftene.
- 3) **Fylkesmannen i Møre og Romsdal (FM)** er forvaltningsstyresmakt for Farstadbukta naturreservat.
- 4) **Fræna kommune** er styresmakt på fleire av de andre lovverka som kan få betydning innan naturreservatet, eksempelvis plan- og bygningslova og motorferdsellova i utmark.

5.2 Lovverk, føringar og forvaltning

5.2.1 Verneforskrifta

Verneforskrifta for Farstadbukta naturreservat finst som vedlegg 1. Sjølv om den generelle dispensasjonsheimelen i forskrifta § 7 no er erstatta av § 48 i naturmangfaldlova, slår overgangsreglane i loven sin § 77 fast at eldre vernevedtak fortsatt gjeld inntil Kongen måtte bestemme noko anna. . Direktoratet for naturforvaltning har utarbeida eit rundskriv «Forvaltning av verneforskrifter» (DN 2010) som vert lagt til grunn for saksbehandlinga.

Verneforskrifta har som formål å oppretthalde den tilstanden som området var i ved fredingstidspunktet, samt å fremje verneføremålet. Det er Fylkesmannen sitt ansvar at verneforskrifta blir forvalta i forhold til verneformålet, og viss verneverdiane vert skadde, er det Fylkesmannen sitt ansvar at nødvendige tiltak blir sett i gang. Forvaltninga av verneområdet skal skje i eit langsiktig perspektiv. Dette stiller krav til langsiktig tenking hos både dei daglege brukarane og Fylkesmannen. Forvaltningsplanen for Farstadbukta naturreservat er planlagt å rullerast kvart 10. år for å kunne fange opp eventuelle endringar i verneområdet (jf. kapittel 6).

5.2.2 Prinsippa i naturmangfaldlova

I medhald i naturmangfaldlova § 7 skal prinsippa i naturmangfaldlova §§ 8-12 leggst til grunn som retningsliner ved utøving av offentlig mynde, og det skal gå fram av avgjerda korleis desse prinsippa er teke omsyn til og vektlagt i vurderinga av saka. Forvaltningsmåla i §§ 4 og 5 skal også trekkast inn i skjønnsutøvinga.

Prinsippa skal også brukast ved forvaltning av eksisterande verneområde, inkludert forvaltningsplanar.

Etter § 8 i naturmangfaldlova skal offentlege avgjerder som påverkar naturmangfaldet så langt det er rimeleg, bygge på vitskapleg kunnskap om artane sin bestandssituasjon, utbreiinga av naturtypar og økologiske tilstand, samt effekten av påverknader. Vidare skal kunnskap som er basert på generasjonar sine erfaringar gjennom bruk av og samspel med naturen vektleggast. Det er opp gjennom åra gjennomført ulike naturfaglege undersøkingar i Farstadbukta naturreservat, og det føreligg fleire rapportar som dokumenterer naturkvalitetane. Dette kunnskapsgrunnlaget er lagt til grunn i forvaltningsplanen. Kunnskap om historisk bruk er også lagt til grunn i planen, bl.a. i samband med vurdering av skjøtselstiltak.

Ut frå dagens kunnskap, vil aktivitetane som vil kunne skje etter verneforskrifta, neppe ha nokon særleg negativ innverknad på artane og naturtypane som ein ønskjer å ta vare på gjennom vernet. Verneforskrifta er til hinder for aktivitetar som ein vurderer å kunne ha negativ innverknad på verneverdiane. Forvaltningsplanen er utarbeidet innafør ramma av de restriksjonar som er sett i verneforskrifta. Vi vurderer det slik at forvaltningsplanen og oppfølging av denne med stor sannsynlegheit vil føre til ei positiv utvikling for artane og naturtypane i området, jf. naturmangfaldlova §§ 4 og 5.

Den føreliggande kunnskapen om artene sin bestandssituasjon, utbreiinga av naturtypane og økologisk tilstand i dette området, vurderer ein å stå i eit rimeleg forhold til forvaltningsplanen sin karakter, og retningslina om kunnskapsgrunnlaget i § 8 vert sett på som oppfylt. Før-var-prinsippet vert difor tillagt liten vekt i denne planen, jf. naturmangfaldloven § 9.

Forvaltningsplanen gir nærare retningsliner for aktivitetar som er tillatt i naturreservatet innafør ramma av verneforskrifta og naturmangfaldlova. Vurdering av den enkelte aktiviteten i forhold til samla belastning i verneområdet, vil være svært relevant ved vurderinga av søknader om dispensasjonar frå verneforskrifta. I samband med forvaltningsplanen er det utarbeidd nærare bevaringsmål for ulike naturkvalitetar som grunnlag for overvaking av naturtilstanden i området. Dette vil gje eit styrka grunnlag for å kunne vurdere samla belastning av ulike aktivitetar i området. Prinsippet i naturmangfaldloven § 10 om økosystemtilnærming og samla belastning er dermed vurdert og tillagt vekt.

Prinsippet i naturmangfaldloven § 11 om at kostnadene ved miljøforringing skal berast av tiltakshavar, får ikkje særleg verknad, ettersom verneforskrifta som forvaltningsplanen bygger på, legg vesentlege avgrensingar på kva tiltak som kan gjerast i området. Dei tiltaka som vil kunne gjennomførast, vert vurdert til ikkje å ha vesentleg negativ effekt på naturtypar, artar eller økosystem.

Prinsippa i § 12 vert vurdert til å være relevante. Prinsippet om beste tilgjengelege teknikkar og driftsmetodar blir vurdert som aktuelt bl.a. i samband med skjøtselstiltak. Prinsippet om beste lokalisering blir vurdert som relevant i samband med bl.a. behandling av søknader om dispensasjonar, både når det gjeld spørsmålet om dispensasjon bør gjevast og eventuelt kva vilkår som bør setjast. Forvaltingsplanen legg opp til skjøtselstiltak som er vurdert å være best mogeleg tilpassa naturkvalitetane ein ønskjer å ta vare på. Gjennom den overvakinga av naturtilstanden som planen legg opp til, vil ein få eit godt grunnlag for å evaluere gjennomførte skjøtselstiltak og ev. foreta korrigeringar både når det gjeld teknikkar/metodar og lokalisering.

5.2.3 Forholdet til andre lovverk

Forskrifter gitt med heimel i naturmangfaldlova går føre andre lover eller forskrifter dersom det er ulikheiter mellom bestemmingane. Det er også viktig å merke seg at det andre regelverket gjelder i tillegg til verneforskriftene i område verna etter naturmangfaldlova. Ved søknader om løyve til motorisert ferdsel vil det i dei fleste tilfella vere nødvendig med både dispensasjon frå motorferdselslova og frå verneforskrifta, eventuelt § 48 i naturmangfaldlova. Med få unntak vil verneforskrifta ha strengare reglar når det gjeld bruk og tiltak enn anna lovverk. Det er derfor naturleg at ein søknad om dispensasjon først blir behandla av fylkesmannen. Forskrifter gitt med heimel i naturmangfaldlova avgrensar ikkje rådigheitsutøvinga utanfor verneområdet.

Etter naturmangfaldlova § 49 ein skal leggje vekt på verneverdiane i naturreservatet for tiltak utanfor som kan påverke verneområdet, og som treng løyve etter anna lovverk.

5.2.4 Tolking av unntaksreglane i verneforskrifta

I § 4 i verneforskrifta listar ein opp ei rekkje aktivitetar som ikkje krev løyve eller dispensasjon:

Punkt 1 omtalar aktivitet av nasjonal karakter og desse er alltid tillate i verna område. Dette omfattar ikkje unntak for øving for nemnte formål. Ingen privatpersonar kan handle etter dette punktet.

Punkt 2 stadfestar at drift og vedlikehald av grøfteløp i reservatet er lov. Det er mykje dyrka mark i randsonene til reservatet, og dermed eit behov for slikt vedlikehald. Det bør likevel gjerast i samarbeid med forvaltingsstyresmakta for å unngå skade på verneverdiane.

Punkt 3 er ein referanse til friluftsløva, som stadfester allemannsretten.

Punkt 4 opnar for jakt på hjortedyr, i dette høvet hjort, elg og rådyr, samt kanadagås og villmink. Reservatet er lite eigna til jakt på hjortevilt. Jakt på kanadagås bør gjerast på ein slik måte at ein ikkje forstyrrar andre gjæser og ender. Ved fangst av villmink bør det nyttast slagfelle for å unngå å påføre dyra lidning. Feller må sikrast mot andre dyr og menneske.

Punkt 5 nemner fiske og uttak av fjøremark og agnskjel i reservatet. Dette er tillate etter dei lover og forskrifter som for tida gjeld. Medrekna er fiske etter til dømes krabbe og hummar. Grunneigar har rett på alle haustbare ressursar på sin eigedom i samsvar med norsk lov, derfor må ein ha løyve frå grunneigar for å hente ut slike artar. For fiske etter laksefisk i elv vil kjøp at fiskekort vere eit slikt løyve. Sanking av tang og tare er ikkje lov.

Punkt 6 opnar for tradisjonelt beite. Direktoratet for naturforvaltning kan regulere beitetrykket slik at det er i tråd med verneformålet. Det er for tida lågt beitetrykk, og det er vere aktuelt å stimulere til beiting.

Punkt 7 opnar for at den jordbruksaktivitet på dyrka mark som var i reservatet ved fredingstidspunktet kan halde fram. Dette gjeld den dyrka mark på gnr 87 bnr 93 som ligg innafor reservatgrensa.

Punkt 8 gir rom for å sette opp gjerde som er naudsynt for tradisjonell drift, til dømes for beitedyr som går i reservatet eller for å verne spesielt utsett avling.

Punkt 9 nemner at båt kan leggast på etablert båt plass. Vi er ikkje kjent med slike i dag.

5.2.5 Spesifiserte dispensasjonsbestemmingar i verneforskrifta

I § 5 i verneforskrifta finst ein del spesifiserte aktivitetar og formål som forvaltingsstyresmakta kan tillatt etter søknad. Ved behandling av slike søknader vil det med utgangspunkt i prinsippa i naturmangfaldlova leggast særleg vekt på tiltaket sin verknad på verneformålet:

Punkt 1 opnar for å kunne tillate motorferdsel i samband med drift og vedlikehald av grøfter som alt fanst på vernetidspunktet (§ 4 punkt 2), aktivitet relatert til beite (§ 4 punkt 6) og inn-gjerding av innmark og beiteareal (§ 4 punkt 8), samt ved opprydding og sanking av drivved. Det kan vere aktuelt å bruke motorkøyretøy til å samle opp strandsøppel og drivgods. Ein bør likevel unngå motorisert ferdsel på utmarksareala i reservatet så langt det er mogeleg.

Punkt 2 opnar for å tillate vedlikehald av eksisterande stiar og ferdselsveggar. Dette kan gjelde Kyststien til Farstad lykt.

Punkt 3 nemner etablering av grøfteutløp for drenering av tilgrensande areal. Dette kan bli aktuelt, men alternative løysingar må vurderast. Det skal ikkje leggast nye grøfteutløp som er i strid med verneformålet.

Punkt 4 opnar for avgrensa uttak av ved. Det er ønskjeleg å halde eit ope landskap, men for tida er det ikkje slike vedressursar i reservatet.

Punkt 5 viser til Farstadbukta sin historiske funksjon som båt plass. Det er eitt naust inntil reservatet. Det kan vere aktuelt å vurdere å gje løyve framom naustet på Farstadberga, der dette ikkje skadar vegetasjonen.

Punkt 6 viser til tradisjonelt uttak av sand, stein og grus. Uttak må berre vere av mindre omfang til privat bruk, og alle store eller kommersielle uttak er forbode. Ved søknad om uttak må mengda som ein ønskjer å ta ut i tillegg til tidspunktet for uttaket gå fram. Staden for uttaket må spesifiserast i eit kart. Ofte vil uttak av sand, stein og grus også krevje ein søknad om motorisert ferdsel, slike tilfelle krev dispensasjon frå føresegna. Vegetasjon skal ikkje kome til skade ved slikt uttak. Det er tidlegare gjeve dispensasjon for uttak av finsand på gnr 87 bnr 1, 11, 15, 25, 26, 45 og 93, og denne kan vurderast vidareført.

Punkt 7 gir rom for sanking av tang og tare etter løyve. Dette vil i så fall vere manuelt uttak frå land eller mindre båt. Det er ikkje rom for uttak til kommersielt bruk, som t.d. taretråling.

Punkt 8 opnar for å rydde unna busk- og trevegetasjon som hindrar jordbruket. Det gjeld også rydding av slik vegetasjon på beitemark. Det er ønskjeleg å halde eit ope landskap, men for tida er det knapt slik vegetasjon i reservatet.

Punkt 9 opnar for enkel tilrettelegging for friluftsliv. Dette kan gjelde stiar, skilting og søppelstativ. Slike tiltak kan forventast bli gjeve løyve til, dersom ein ikkje kan bruke områda inntil reservatet.

Punkt 10 opnar for avgrensa bruk av reservatet til sosiale arrangement av ulik type som jaktprøver, telteleirar og idrettsarrangement. Landarealet i Farstadbukta er lite, og det finst alternative areal i randsonene. Fylkesmannen varslar ei restriktiv line på dette punktet, og vil normalt ikkje tillate slik aktivitet.

Punkt 11 gir Kystverket heimel til å legge naudsynte konstruksjonar her, og er ikkje aktuell problemstilling for privatpersonar.

5.2.6 Generelle dispensasjonsbestemmingar

I § 7 i verneforskrifta finst den generelle unntaksparagrafen. I dag er denne erstatta av § 48 i naturmangfaldlova, jf. §§ 8 – 12 (sjå kapittel 8.2). Frå den opphavlege generelle dispensasjonsbestemminga i § 7 er følgjande dispensasjonsformål vidareført i naturmangfaldlova § 48:

Forvaltningsstyresmakta kan gjere unntak frå eit vernevedtak dersom det ikkje strir mot vernevedtaket sitt formål og ikkje kan påverke verneverdiane nemneverdig, eller dersom sikkerheitsomsyn eller omsynet til vesentlege samfunnsinteresser gjer det nødvendig.

I avveginga mellom andre vesentlege samfunnsinteresser og omsynet til verneområdet skal det særleg leggjast vekt på verneområdet sin verdi for det samla nettverket av verneområde og om eit tilsvarande verneområde kan etablerast eller utviklast ein annan stad. Tiltakshavaren kan påleggast å bere rimelige kostnader ved ivaretakinga, opprettinga eller utviklinga av eit slikt tilsvarande område.

«Dispensasjon i særlege tilfeller når det ikke er i strid med formålet med vernet» gjeld hovudsakleg bagatellmessige inngrep/tiltak eller forstyrningar av forbigåande karakter og som er av stor verdi for søker og ikkje er i konflikt med verneverdiane. Tiltak som kan redusere eller øydelegge verneverdiane i Farstadbukta naturreservat vil ikkje kunne få dispensasjon etter denne bestemminga.

«Dispensasjon for arbeider av vesentlig samfunnsmessig verdi» gjeld for tiltak som ikkje blei vurdert eller var aktuelle på vernetidspunktet. Dispensasjon heimla i dette punktet skal berre gjevast under heilt særskilte forhold av nasjonal betyding. Det vil ikkje være tilstrekkeleg grunnlag for å gje dispensasjon med bakgrunn i denne bestemminga i saker som berre har lokal eller regional betyding.

5.2.7 Generelle retningslinjer for saksbehandling

Retningslinjer for behandling av saker som gjeld dei ulike brukarinteressene er presentert i kapittel 3. Punkta under viser dei generelle retningslinjene for all saksbehandling som omhandlar Farstadbukta naturreservat:

- 1) Alle søknader om tiltak som krev løyve/dispensasjon etter verneforskrifta, skal sendast Fylkesmannen i Møre og Romsdal.
- 2) Normalt vil verneforskrifta ha strengare reglar enn det som gjeld etter anna lovverk. Søknader blir difor først vurderte etter verneforskrifta før eventuell vurdering etter anna lovverk. Avslag etter verneforskrifta kan ikkje overstyrast av anna lovverk.
- 3) Nærare retningslinjer for saksbehandlinga er gitt under dei enkelte brukarinteressene. Det er viktig at det i all saksbehandling blir gjort ei samla vurdering i forhold til verknaden av tiltaket på verneverdiane og forholdet til andre brukarinteresser.
- 4) Desse instansane skal ha kopi av alle vedtak: Fræna kommune, Statens Naturoppsyn, Direktoratet for naturforvaltning.
- 5) Klage på vedtak gjort av fylkesmannen skal behandlast etter reglane i forvaltningslova. Direktoratet for naturforvaltning er klageinstans for alle saker etter verneforskrifta. Ei eventuell klage på vedtak skal sendast Direktoratet for naturforvaltning via Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Fylkesmannen føretek førebuaende klagebehandling og vurderer innhaldet i klagen. Fylkesmannen kan etter dette endre sitt opphavelege vedtak. Dersom fylkesmannen opprettheld vedtaket sitt, skal klagen oversendast Direktoratet for naturforvaltning for endeleg behandling og vedtak.

6 FORVALTNINGSPLANEN SI GYLDIGHEIT

Forvaltingsplanen for Farstadbukta naturreservat gjeld fram til ny forvaltingsplan er vedtatt. Fylkesmannen er ansvarleg for revideringa av planen. Ein tek sikte på å gjere dette ca. kvart 10. år, første gong ca. 2020. Fylkesmannen kan revidere planen på eit tidligare tidspunkt om det er nødvendig. Bevaringsmåla vil bli reviderte i samsvar med nasjonale standardar når desse føreligg, uavhengig av rulleringa av forvaltingsplanen.

Fig. 12. Grensemerke for verneområde

7 REFERANSAR

Publikasjonar

Artsdatabanken, 2010. *Norsk rødliste for arter 2010*.

Artsdatabanken, 2011. *Norsk rødliste for naturtyper 2011*.

Artsdatabanken, 2012. *Fremmede arter i Norge – med norsk svarteliste 2012*.

Direktoratet for naturforvaltning, 2001. *DN-håndbok 17-2001 – Områdevern og forvaltning*.

Direktoratet for naturforvaltning, 2001. *Forvaltning av verneforskrifter. Rundskriv november 2001, rev. februar 2010*.

Direktoratet for naturforvaltning, 2007. *DN-håndbok 13-2007 – Kartlegging av naturtyper. Verdsetting av biologisk mangfold*

Fylkesmannen i Møre og Romsdal, 1996. *Utkast til verneplan for havstrand og elveos i Møre og Romsdal. Rapport nr. 13/95 Fylkesmannen i Møre og Romsdal, miljøvernavdelinga*.

Holten, J. I, Frisvoll, A. A. og Aune, E. A., 1986. *Havstrand i Møre og Romsdal. Flora, vegetasjon og verneverdier. Økoforsk rapport 1986:3A*

Holten, J. I, Frisvoll, A. A. og Aune, E. A., 1986. *Havstrand i Møre og Romsdal. Lokalitetsbeskrivelser. Økoforsk rapport 1986:3B*

Jordal, J.B., 2005. Kartlegging av naturtypar i Fræna kommune. Rapport J.B. Jordal nr. 5-2005. 140 s.

Lid, J., 1987. *Norsk, svensk, finsk flora*. 5. utg, 2. opplag. Det norske Samlaget, Oslo.

Moen, A. 1998. *Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon*. Statens kartverk, Hønefoss.

Svensson, L., Grant, P. J., Ree, V. (red.), 2011. *Gyldendals store fugleguide – Europas og middelhavsområdets fugler i felt*. 4. utg. Gyldendal, Oslo.

Nettstader

Artsdatabanken. <http://www.artsdatabanken.no/frontpage.aspx?m=2>

Direktoratet for naturforvaltning, 2008. *Naturbase*. www.dirnat.no

Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavdelinga. www.fmmr.no

Lovdata, 2009. www.lovdata.no/

Miljøstatus i Norge. <http://www.miljostatus.no/>

Norsk kulturråd. www.kulturnett.no

Vedlegg 1 – Verneforskrift Farstadbukta naturreservat

Forskrift om verneplan for havstrand og elveos i Møre og Romsdal, vedlegg 17, freding av Farstadbukta naturreservat, Fræna kommune, Møre og Romsdal.

Fastsett ved kgl.res. 8. november 2002 med heimel i lov av 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern § 8, jf. § 10 og § 21, § 22 og § 23. Fremja av Miljøverndepartementet.

§ 1. Avgrensing

Det freda området vedkjem følgjande gnr./bnr.: 84/3,4 og 7, 87/1,2,3,4,8,9,11,12,13,15,16,18,19,20,21,25,26,27,33,45,46,51,53,79,93 og 140, 88/1.

Naturreservatet dekkjer eit totalareal på ca. 189 dekar, av dette er ca. 148 dekar sjø.

Grensene for naturreservatet går fram av kart i målestokk 1:5000 datert Miljøverndepartementet oktober 2002. Dei nøyaktige grensene for reservatet skal merkast av i marka. Knekkpunkta skal koordinatfestast.

Forskrifta med kart blir lagra i Fræna kommune, hos Fylkesmannen i Møre og Romsdal, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet.

§ 2. Formål

Formålet med fredinga er å ta vare på ein spesiallokalitet for sørlege sanddyner med høg vitskapeleg verdi. Lokaliteten er verdas nordlegaste sanddynelokalitet av sørleg type.

§ 3. Vernereglar

For naturreservatet gjeld følgjande reglar:

1. Vegetasjonen på land og i sjøen, også daude planter, er freda mot skade og øydelegging. Det er forbode å fjerne planter eller plantedelar frå reservatet. Nye plantearter må ikkje førast inn. Planting eller såing av tre er ikkje tillate.
2. Dyrelivet, medrekna reirplassar og hiområde, er freda mot skade og øydelegging. Nye dyrearter må ikkje førast inn.
3. Det må ikkje setjast i verk tiltak som kan endre naturmiljøet, som t.d. oppføring av bygningar, anlegg og faste innretningar, parkering av campingvogner, brakker o.l., opplag av båtar, framføring av luftleidningar, jordkablar og kloakkleidningar, bygging av vegar, drenering og anna form for tørrlegging, uttak, oppfylling, planering og lagring av masse, utføring av kloakk eller tilførsel av konsentrert forureining, tømning av avfall, gjødsling, kalking og bruk av kjemiske plantevern- eller skadedyrmiddel. Forsøpling er forbode. Opplistinga er ikkje fullstendig.
4. Motorferdsel på land er forbode, medrekna start og landing med luftfartøy.
5. Bruk av naturreservatet til teltleirar, idrettsarrangement, jaktprøver eller andre større arrangement er forbode.

6. Bruk av sykkel og hest utanom eksisterande vegar er forbode.

§ 4. *Generelle unntak*

Reglane i § 3 er ikkje til hinder for:

1. Gjennomføring av militær operativ verksemd og tiltak som gjeld ambulanse, politi, brannvern, redning, oppsyn, skjøtsel og forvaltning. Motorferdsel i samband med øving krev særskilt løyve.
2. Drift og vedlikehald av grøfter og anlegg som er i bruk på fredingstidspunktet.
3. Sanking av bær og matsopp.
4. Jakt på hjortedyr og kanadagås og fangst av villmink.
5. Fiske, uttak av fjøremark og agnskjel.
6. Tradisjonelt beite. Direktoratet for naturforvaltning kan av omsyn til verneformålet ved forskrift regulere beitetrykket i heile eller delar av reservatet.
7. Jordbruksdrift, medrekna naudsynt motorferdsel, på eksisterande dyrka mark som er i drift på fredingstidspunktet.
8. Inngjerding av innmark og beiteareal som ein naudsynt del av den tradisjonelle landbruksdrifta.
9. Opplag av båt på etablert båt plass.

§ 5. *Eventuelle unntak etter søknad*

Forvaltningsstyremakta kan etter søknad gje løyve til:

1. Motorferdsel i samband med verksemd som er nemnt i § 4, pkt. 2, 6 og 8, og sanking av drivved og opprydding.
2. Merking, rydding og vedlikehald av eksisterande stiar, løyper og gamle ferdselsvegar.
3. Etablering av nye grøfteutløp for drenering av tilgrensande areal.
4. Avgrensa uttak av ved.
5. Opplag av båt på ny plass.
6. Avgrensa uttak av sand, stein og grus til eige bruk.
7. Tang- og taresanking.

8. Fjerning av tre og buskar når desse er til hinder for jordbruksdrifta.
9. Enkel tilrettelegging for friluftsliv.
10. Avgrensa bruk av naturreservatet som angitt i § 3, pkt. 5.
11. Etablering av anlegg for Kystverket.

§ 6. Ferdsel

Direktoratet for naturforvaltning kan av omsyn til verneformålet ved forskrift forby eller regulere ferdsel i heile eller delar av naturreservatet.

§ 7. Generelle dispensasjonsreglar

Forvaltningsstyremakta kan gjere unntak frå forskrifta når formålet med fredinga krev det, eller for vitskaplege undersøkingar, arbeider av vesentleg verdi for samfunnet, og i spesielle tilfelle dersom det ikkje strir mot formålet med fredinga.

§ 8. Skjøtsel

Forvaltningsstyremakta, eller den forvaltningsstyremakta gjev fullmakt, kan gjennomføre skjøtselstiltak for å fremje formålet med fredinga. Det kan lagast forvaltningsplan som kan innehalde nærare retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 9. Forvaltningsmynde

Direktoratet for naturforvaltning fastset kven som skal ha forvaltningsmynde etter denne forskrifta.

§ 10. Iverksetjing

Denne forskrifta trer i kraft straks.

Vedlegg 2 - Naturmangfaldlova

Nokre viktige bestemmingar i naturmangfaldlova

§ 7. (prinsipper for offentlig beslutningstaking i §§ 8 til 12)

Prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, herunder når et forvaltningsorgan tildeler tilskudd, og ved forvaltning av fast eiendom. Vurderingen etter første punktum skal fremgå av beslutningen.

§ 8. (kunnskapsgrunnlaget)

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.

§ 9. (føre-var-prinsippet)

Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.

§ 10. (økosystemtilnærming og samlet belastning)

En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.

§ 11. (kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver)

Tiltakshaveren skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter.

§ 12. (miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder)

For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater.

§ 48. *(dispensasjon fra vernevedtak)*

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

I avveiningen mellom øvrige vesentlige samfunnsinteresser og hensynet til verneområdet skal det særlig legges vekt på verneområdets betydning for det samlede nettverket av verneområder og om et tilsvarende verneområde kan etableres eller utvikles et annet sted. Tiltakshaveren kan pålegges å bære rimelige kostnader ved ivaretagelsen, opprettelsen eller utviklingen av et slikt tilsvarende område.

Trenger et tiltak tillatelse både etter verneforskrifta og etter annet lovverk, kan tiltakshaver velge å søke om tillatelse parallelt. Vedtak skal i slike tilfeller først fattes etter verneforskriften, dersom ikke annet følger av verneforskrifta eller forvaltningsmyndighetens samtykke.

Søknad om dispensasjon etter første ledd skal inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på verneverdiene. I dispensasjon etter første ledd skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette.

Vedlegg 3 - Tiltak i Farstadbukta naturreservat

Tiltak	Prioritet	Utførende aktør	Kostnad i 1000-kr	Finansiering	Frister	Merknader
Styre ferdsel bort frå sanddynene ved skilt og avvisarar	1	SNO	20 ´			
Unngå direkte gjødsling på marianøkleblomfjørekosten, slå graset og fjerne biomasse	1	Grunneigar, entreprenør	10 ´		Årleg	Slått etter 15. juli
Unngå forstyrring med laushundar	1	SNO				Oppsynet må informere publikum
Rydde søppel frå naturreservatet	1	Organisasjon		1426.30	Årleg	Samarbeid med Fræna kommune, info
Informasjon til kitarar for å unngå forstyrring av fugl	2	SNO/ FM				
Legge om kyststien på sårbar strekning	3	Fræna kommune, SNO, FM				Må avklare med grunneigarar

Vedlegg 4 – Saksbehandling

Forvaltningsplanen har vore på høyring i perioden 10.11 – 15.12.2012. Høringa har vært kunngjort i Romsdal Budstikke 10.11.2012 og på fylkesmannen si heimeside.

Det kom inn 2 merknader til planen:

Ein grunneigar foreslår å tilbakeføre eit oppdyrka areal i reservatet til opphavleg natur ved å snu jordlaget slik at sanddynevegetasjonen kan etablere seg frå frøbanken i jorda. Deretter kan ein beite arealet. Kyststien er viktig, men folk må styrast ned på Farstadsanden. Sanduttak og kiting er ingen truslar mot verneområdet. Han vil ha betre overvaking av plante- og dyreliv.

Møre og Romsdal fylkeskommune har ikkje merknader til forvaltingsmåla, og ser positivt på tiltak for å styre ferdsla.

Fylkesmannen vurderer dette slik: I ein tidleg fase av planarbeidet har ein leika med tanken på å kunne tilbakeføre det dyrka arealet til opphavleg vegetasjon. Dette krev betydelege ressursar, med eit usikkert utfall. Fylkesmannen meiner det er naturleg at dette tiltaket blir vurdert ved rullering av planen, og at ein har tett kontakt med grunneigaren for å avklare om det er grunnlag for dette. Fylkesmannen godkjenner etter dette planen.